herpy

GEKONY

Persian spider gecko

Agamura persica

Smukły, długonogi gekon z kamienistych półpustyń Iranu, bez przylg na palcach, z ciemnymi poprzecznymi pasami na grzbiecie i ogonie. Prowadzi nocny tryb życia, żywi się owadami i uchodzi za odpornego w suchym, skalnym terrarium, ale rzadko spotyka się go w terrariach, a doświadczeń z rozmnażaniem jest niewiele.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Gymnodactylus persicus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**7-14 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-10 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Skalny i naziemny**
Środowisko	**Półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 60 × 40 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**37-43 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**20-40%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Zimowanie	**16-22 °C** 6-8 tygodni
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**18-24 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**65-70 dni** przy 28-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Agamura persica to mały, smukły gekon o długich, cienkich nogach i cienkim ogonie, które nadają mu lekko pajęczy wygląd. Palce są wąskie, zakończone pazurkami i zgięte pod kątem, a do tego pozbawione przylg, więc gatunek nie wspina się po szkle, lecz biega szybko i wysoko uniesiony po kamieniach. Nad okiem znajduje się stały, nieruchomy daszek, który prawdopodobnie chroni przed słońcem.

Podstawowe ubarwienie jest jasnoszare z żółtymi odcieniami, a brzuch szary i drobno nakrapiany. Przez grzbiet biegnie około pięciu ciemnych poprzecznych pasów, niemal tak szerokich jak odstępy między nimi, a ogon ma dziewięć do dziesięciu wąskich pasów. Wygląd różni się nieco w zależności od miejsca. Starsza literatura dzieliła gatunek na podgatunek wschodni i zachodni, różniące się liczbą pasów na grzbiecie. Od 2017 roku forma wschodnia jest uznawana za odrębny gatunek *Agamura cruralis*, a w 2018 roku z południowego Iranu opisano kolejny gatunek, *A. kermanensis*. Starsze opisy i zdjęcia często mieszają więc kilka gatunków.

Samice mierzą 42-77 mm od pyska do kloaki, a ogon dodaje 34-59 mm, natomiast samce są nieco mniejsze, z długością ciała 35-65 mm. Łącznie zwierzę osiąga więc 7-14 cm. Samca rozpoznaje się po wyraźnym zgrubieniu hemipenisów u nasady ogona, najlepiej widocznym z boku, oraz po dwóch do czterech porach przedkloakowych. Samica nie ma żadnej z tych cech. U samców wyhodowanych w niewoli porów może być mniej albo może ich w ogóle nie być.

Epitet gatunkowy *persica* odnosi się do Persji, dawnej nazwy Iranu. Gatunek został opisany w 1856 roku przez Dumérila, wówczas jako *Gymnodactylus persicus*. Nie jest powszechny w terrariach, a rzetelnej wiedzy o nim w niewoli jest niewiele.

Występowanie i środowisko

Agamura persica żyje w Iranie, gdzie występuje w suchych, kamienistych rejonach Wyżyny Irańskiej w zachodniej i środkowej części kraju.

Wcześniej do zasięgu zaliczano też Afganistan i Pakistan. Odkąd w 2017 roku formę wschodnią wyodrębniono jako *Agamura cruralis*, *A. persica* uważa się dziś za występującą wyłącznie w Iranie. *A. cruralis* żyje we wschodnim Iranie, zachodnim Pakistanie i Afganistanie, więc stanowiska z tych rejonów na mapie należą prawdopodobnie do tego blisko spokrewnionego gatunku. Przebieg granicy między oboma gatunkami nie jest w pełni wyjaśniony.

> **Naturalny zasięg:** Iran.

ŚRODOWISKO

Gekon zamieszkuje półpustynie o kamienistym i skalistym terenie: zbocza, skalne tarasy, żwirowe osady rzeczne i jałowe równiny z rozproszoną roślinnością krzewiastą. Trzyma się kamieni i szczelin, a nocą poluje na owady.

Klimat jest surowy, z bardzo gorącymi letnimi dniami i zimnymi zimowymi nocami. Gatunek jest przede wszystkim nocny, ale można go zobaczyć rano, gdy siedzi nieruchomo na kamieniach i nagrzewa się przy temperaturze powietrza około 17 °C. Jest aktywny przy temperaturach powierzchni sięgających nawet 44 °C. Powietrze jest suche. Kopulacje odbywają się od marca do maja, jaja są składane w czerwcu, a pierwsze młode pojawiają się we wrześniu.

Hodowla

TERRARIUM

Gatunek jest naziemny i wspina się po kamieniach, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość. Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o dnie co najmniej 60 × 60 cm. Wysokość około 40 cm daje miejsce na skalne zabudowy, ale to wartość szacunkowa. Szklane terrarium z siatką w pokrywie zapewnia wentylację, jakiej wymagają suche warunki. Trzymaj tylko jedno zwierzę albo parę, bo samców nie można trzymać razem.

Urządź terrarium jak skalny teren: ułożony łupek, płaskie kamienie i korzenie tworzące korytarze i kryjówki, aby zwierzę mogło samo wybrać sobie miejsce. Układaj kamienie stabilnie, żeby nie mogły się zsunąć i przygnieść zwierzęcia. Ważne są dwie szczelne kryjówki do dziennego odpoczynku, a kryjówka z lekko wilgotnym podłożem pomaga podczas linienia.

Do zwykłego utrzymania najlepszy jest łupek lub inne podłoże, którego nie da się połknąć, bo zmniejsza to ryzyko niedrożności jelit. Przy rozmnażaniu drobny piasek kwarcowy pozwala samicy wykopać miejsce do złożenia jaj. Młode trzyma się w małym pojemniku z ręcznikiem papierowym jako podłożem, żeby łatwo znajdowały pokarm.

TEMPERATURA

Zapewnij w terrarium wyraźny gradient temperatur. Chłodną stronę utrzymuj w 22-27 °C, a na płaskim kamieniu pod lampą grzewczą stwórz miejsce wygrzewania o temperaturze 37-43 °C, gdzie gekon może się nagrzać. Nocą temperatura powinna spadać do 18-22 °C; to wartość szacunkowa, bo temperatura nocna nie jest udokumentowana.

Gatunek znosi duże wahania i w naturze jest aktywny przy wysokich temperaturach powierzchni, ale nie jest to powód, by utrzymywać ciepło w terrarium przez całą dobę. Mierz cyfrowymi termometrami zarówno w miejscu wygrzewania, jak i po chłodnej stronie, a na noc wyłączaj ogrzewanie. Jeśli zwierzę stale siedzi w najchłodniejszej kryjówce albo całkiem z dala od ciepła, ustawienia są nieprawidłowe.

Przy rozmnażaniu stosuje się chłodny okres zimowy (zob. rozmnażanie). Daje on jednocześnie naturalny rytm roczny w życiu zwierzęcia.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna być niska do umiarkowanej. Dokładna wartość nie jest udokumentowana dla tego gatunku, ale 20-40 % odpowiada suchej półpustyni, z której pochodzi, a wysoka wilgotność łatwo prowadzi do problemów. Higrometr pokaże, czy poziom się utrzymuje.

Zapewnij płytką miskę ze świeżą wodą, wymienianą regularnie. Miska musi być płytka, zwłaszcza gdy w terrarium są młode, bo mogą utonąć w głębokiej wodzie. Raz w tygodniu lekko zrosz terrarium, aby zwierzę mogło też pić krople i dostać trochę wilgoci do linienia. Pomiędzy zraszaniami pozwól podłożu całkowicie wyschnąć.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest nocny, ale regularne światło dzienne ze zwykłej świetlówki lub lampy LED daje wyraźny rytm dobowy i pozwala obserwować zwierzęta. Latem trzymaj światło włączone około 12 godzin, a w chłodnym okresie zimowym skróć je do 8-10 godzin.

UVB nie jest udokumentowane jako niezbędne, ale w naturze gatunek jest wystawiony na silne słońce i potrafi rano przesiadywać na otwartej przestrzeni. Słabe źródło UVB nad częścią terrarium jest więc rozsądnym wyborem, o ile jest dużo cienia, w którym można się schronić. Zadbaj, by wapń i witamina D3 w pokarmie pokrywały zapotrzebowanie.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gatunek jest owadożerny. Podstawą diety są świerszcze i mączniki, a larwy barciaka podaje się tylko okazjonalnie jako przysmak, bo są tłuste. Dorosłe zwierzęta karmi się mniej więcej trzy razy w tygodniu porcjami dopasowanymi do ich wielkości, a szybko rosnące młode codziennie małymi owadami, np. świeżo wyklutymi świerszczami.

Przed podaniem karm owady owocami, warzywami lub gotową karmą i oprósz je wapniem. Raz w tygodniu stosuje się preparat witaminowy, aby zapobiegać chorobom kości. Samice w rozrodzie lub przed złożeniem jaj mają większe zapotrzebowanie na wapń, a mała miseczka z czystym wapniem w terrarium pozwala im brać tyle, ile potrzebują. Gdy samicy brakuje wapnia, może zacząć zjadać podłoże.

Owady muszą być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia. Martwe lub niezjedzone owady usuwaj następnego dnia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Agamura persica jest szybka, nieco płochliwa i najlepiej sprawdza się jako zwierzę do obserwacji. Potrafi skakać i wspinać się po kamieniach, a gdy ucieknie, trudno ją złapać, więc otwieraj terrarium spokojnie. Ogranicz manipulację do niezbędnego minimum i nigdy nie chwytaj za ogon, który gekon może odrzucić, gdy się przestraszy.

Samce nie tolerują się nawzajem i muszą być trzymane osobno. Jedną parę można trzymać razem, jeśli jest miejsce i kilka kryjówek, ale warto mieć w gotowości dodatkowe terrarium na wypadek, gdyby samica była przeganiana. Czy można trzymać razem kilka samic, nie jest udokumentowane. Zwierzęta są nocne i w dzień się ukrywają, więc najczęściej widać je o zmierzchu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samca rozpoznaje się po wyraźnym zgrubieniu u nasady ogona, najlepiej widocznym z boku, oraz po dwóch do czterech porach przedkloakowych. Samica nie ma żadnej z tych cech. U młodych różnica początkowo nie jest widoczna. U samców zgrubienie zaczyna się pojawiać około 8.-12. tygodnia życia, gdy młode ma 7-8 cm długości, ale może też wystąpić dopiero po czterech do sześciu miesiącach.

Gatunek osiąga wielkość rozrodczą po 18-24 miesiącach. Zaczekaj, aż samica będzie w pełni wyrośnięta i w dobrej kondycji, bo składanie jaj ją wyczerpuje.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie można zainicjować, naśladując zimę. Stopniowo skracaj dzień do 8-10 godzin i obniż temperaturę dzienną do 20-22 °C, a nocną do 16-18 °C na 6-8 tygodni. Następnie powoli przywracaj normalne warunki.

Gdy zwierzęta wrócą do normalnej temperatury, można połączyć samca z samicą. Samiec zwykle szybko przystępuje do kopulacji. Obserwuj je i rozdziel, jeśli samica jest przeganiana lub gryziona. W naturze kopulacje odbywają się od marca do maja. Doświadczeń z rozmnażaniem w niewoli jest niewiele i nie jest udokumentowane, ile razy samica może być kryta bez szkody dla zdrowia.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zniesienie liczące zwykle dwa jaja kilka tygodni po kopulacji. Nie jest udokumentowane, ile zniesień składa w sezonie w niewoli, więc obserwuj jej kondycję i przerwij rozmnażanie, jeśli traci na wadze. W naturze jaja są składane około czerwca.

Zapewnij samicy pojemnik do składania jaj albo kąt z drobnym, lekko wilgotnym piaskiem lub podłożem z domieszką piasku, w którym może kopać. Po złożeniu zakopuje jaja. Przez cały ten okres zapewnij obfitość wapnia i owadów. Niedobór wapnia może powodować trudności ze składaniem i utratę jaj.

INKUBACJA

Jaja ostrożnie przenosi się do pojemnika inkubacyjnego i układa do połowy zakopane w drobnym piasku lub wermikulicie. Nie obracaj ich i zaznacz górną stronę. Utrzymuj temperaturę 28-30 °C. W takich warunkach wyklucie następuje po około 65-70 dniach.

W naturze od złożenia jaj w czerwcu do wyklucia we wrześniu mijają około trzy miesiące. Optymalna wilgotność podczas inkubacji nie jest udokumentowana; lekko wilgotne, a nie mokre podłoże jest ostrożnym wyborem. Jaja, które się zapadają, żółkną lub pleśnieją, są zwykle niezapłodnione, ale zostaw je, dopóki nie będziesz pewny.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode trzyma się w małych pojemnikach bez podłoża lub z ręcznikiem papierowym, żeby łatwo znajdowały pokarm i nie połykały podłoża. Zapewnij im kryjówki i bardzo płytką miseczkę z wodą, bo mogą utonąć w głębokiej wodzie.

Młode karmi się codziennie małymi mącznikami lub świeżo wyklutymi świerszczami, oprószonymi wapniem przy każdym karmieniu. Gdy płeć zaczyna być widoczna, daj każdemu młodemu osobny pojemnik, aby samce nie wdawały się w walki. Regularnie je waż i mierz. Dorosłych samic nie wolno zbyt intensywnie rozmnażać: składanie jaj wyczerpuje organizm, a nadmierne rozmnażanie może prowadzić do niedożywienia, a w najgorszym razie do śmierci.

Zdrowie i częste błędy

Agamura persica uchodzi za odporną, jeśli ma suche, ciepłe warunki. Typowe błędy to:

- Zbyt wysoka wilgotność i słaba wentylacja, które powodują problemy ze skórą i infekcje dróg oddechowych.
- Niedobór wapnia i D3, zwłaszcza u młodych i samic w rozrodzie. Objawia się miękkimi kośćmi, drżeniem i problemami ze składaniem jaj. Oprószaj owady wapniem.
- Połknięte podłoże, np. piasek lub zrębki, które może powodować niedrożność jelit. Jeśli nie rozmnażasz, stosuj łupek lub inne podłoże, którego nie da się połknąć.
- Resztki wylinki przyklejone do palców i końca ogona. Zapewnij lekko wilgotną kryjówkę i ostrożnie usuń resztki letnią wodą.
- Walki między samcami, kończące się ugryzieniami i odrzuconymi ogonami.
- Utonięcia młodych w zbyt głębokich miskach z wodą.

Udokumentowanych doświadczeń z chorobami tego gatunku jest niewiele. Zdrowe zwierzę ma czyste oczy, pełny ogon i pewny chwyt. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli gekon traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wygląda na osłabionego.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/gekony/agamura-persica